[מקרי דרדקי כמותרין ועומדין כל"ל]

וספר מתא כמותרין ועומדין. פי' בקונטרס משום דשבשתא כיון דעל מל לכך חשיב פסידא דלא הדר, וליתא, דרבא גופיה אית ליה בפ' לא יחפור (ב"ב דף כא. ושם) דשבשתא ממילא נפקא תגלא להכי קרי ליה הכא פסידא דלא הדר לפי שבאותה שעה שלימו שיבושים נתבטל לו לימוד של אמת*: (נעיל) **מסלקינן** ולאו מילתא היא. פי' ריב"ן שלא אמר דבר זה מעולם אלא להפחידו, אמר בן ותימה דאם לא אמר מעולם למה הזכיר כל כך אמוראים רב הונא ואיתימא רב יהודה ואיתימא רב' וי"ל דרב יוסף לא הזכיר אלא אחד מהם וכבי בית המדרש נסתפקו בין אלו איזה מהן הזכיר: **רבא** אמר קרנא הוי. וא"ת והא קופא סבא פלגא ודוחק לומר דפליג רבא אדרב מניומי וי"ל דקופא סבא פלגא משום דשתלא שקיל אפילו בגוף הקרקע פלגא וכי מסתלק בלא זמניה הוא דשקיל ריבעא משום דעליו לשלם אפילו מה שהכעל יצטרך ליתן לאחרים שיסמור חלקו שהיה מוטל על השתלא לשמור וכן שטפה נהרא ריבעא דאדעתא דהכי נחית שאם יסתלק בלא זימניה בחיזה ענין שיסתלק שלא יקח אלא ריבעא ובקופא סבא אין עוד מה לשמור שקיל פלגא אבל הכא המלוה אין לו בגוף כלום אלא בפירות:

מזה נקנן בזמנו. דאין דרך לקנות שלא בזמנו ולהפסיד פירות ועוד דאמרינן בפרק לא יחפור (ב"ב דף טו.) האי דיקלא דטעון קבא אסור למיקליה ואית דגרסי ליפכא יבש בזמנו ואין נראה לר"י: **לא** מה יבש שלא בזמנו. יבש משמע שלא בזמנו מדלא קתני הזקין ואע"ג דהזקין נמי משמע שלא בזמנו כדאמרינן בסמוך לימא והזקינו הזקינו משמע בין בזמנו בין שלא בזמנו אבל יבש לא משמע אלא שלא בזמנו: **אף** נקנן שלא בזמנו. וא"ת ואמאי איצטריך למימר אף נקנן שלא בזמנו והא מעיקרא לא פריך אלא מיבש דהוה דומיא דנקנן אבל מנקנן בזמנו לא פריך משום דאיכא למימר דנקנן בזמנו הייט לאחר שיבש שלא בזמנו והשתא דשני ליה מיבש הו לא קשיא ליה לאחרי וי"ל דמעיקרא נמי קשיא ליה מנקנן דנקנן משמע סתמא לאחר שיבש בזמנו כמו שדרכו והא דקאמר מה נקנן בזמנו אף יבש בזמנו משום שרוצה להקשות משניהם אי נמי לא איצטריך אלא לאפוקי דלא נידוק איפכא נקנן דומיא דיבש כדאמרינן בתר הכי:

נפלו לה זיתים זקנים ימכרו וילקח בהן קרקע ובעל אוכל פירות. אבל לא יקנון עליה אלמא קרנא הוי וקשה לאחרי דאמר עליה פרי הוי במקום שאין פרי אחר ותימה דמאי פריך דהתם ע"כ מיירי שעושין קצת פירות מדפליג התם *רבי יהודה ואמר לא תמכור מפני שבח בית אביה ומוקי ליה התם בשדה שאינה שלה ואי ליכא פירות כלל מה שבח בית אביה יש הלא בעל השדה לא יניחם לעמוד שם יותר אחר שנתייבשו והבעל יקון אותם לעליה וכן משמע נמי מעיקרא דבעי לאוקמי פלוגתייהו בנפלו לה זיתים בשדה שלה ופליגי אבל בשדה שאינה שלה דברי הכל ימכרם ופריך והא עבדים ושפחות זקנים הוי כנפלו בשדה שאינה שלה ופליגי והגהו עבדים ושפחות ע"כ כשעושין

*וספר מתא כולן כמותרין ועומדין דמי, בלא דמילתא כל פסידא דלא הדר כמותרין ועומדין דמי. **ההוא שתלא** דאמר להו הבו לי שבחאי דבעינא למיסק לארעא דישראל, אתא לקמיה דרב פפא בר שמואל אמר להו הבו ליה שבחיה, א"ל רבא איהו אשבח ארעא לא אשבח? א"ל אנא פלגא דשבחא קאמינא לך, א"ל עד האידנא הוה שקיל בעל הבית פלגא ושתלא פלגא השתא בעי למיתב מנתא לאריסא, א"ל ריבעא דשבחא קאמינא, סבר רב אשי למימר "ריבעא" דהוא דנקא דאמר רב מניומי בריה דרב נחומי "באתרא דשקיל שתלא פלגא ואריסא תילתא" האי שתלא דבעי לאסתלוקי יהבינן ליה שבחא ומסלקינן ליה כי היכי דלא נמטייה הפסד לבעל הבית, אי אמרת בשלמא ריבעא דהוא דנקא שפיר אלא אי אמרת ריבעא ממש לא מטי ליה פסידא לבעל הבית פלגא דנקא, א"ל רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי ולימא ליה "אנת מנתא דילך הב ליה לאריסא ואנא מנתא דילי מאי דבעינא עבידנא ביה", אמר "כי מטית לשחיטת קדשים תא ואקשי לי". *גופא אמר רב מניומי בריה דרב נחומי "באתרא דשקיל שתלא פלגא ואריסא תילתא האי שתלא דבעי (ה) לאסתלוקי יהבינן ליה שבחיה ומסלקינן ליה-כי היכי דלא ליפסוד בעל הבית" אמר רב מניומי בריה דרב נחומי "קופא סבא פלגא, דשטפה נהרא ריבעא. *ההוא גברא דמשכין פרדיסא לחבריה לעשר שנין וקש לחמש שנין אביי אמר "פירא הוי" רבא אמר קרנא הוי וילקח בו קרקע והוא אוכל פירות מאחבי *ויבש האילן אם נקצץ שניהם אסורים בו כיצד יעשו ימכרו לעצים וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות מאי לאו יבש דומיא דנקצץ מה נקצץ בזמנו אף יבש בזמנו וקתני "ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות" אלמא קרנא הוי? לא, נקצץ דומיא דיבש מה יבש בלא זמנו אף נקצץ בלא זמנו א"ש *ונפלו לה נפלים וזיתים זקנים

ימכרו

א"ל אנא פלגא בשבחא קאמינא. כדרך שאר שתלים שאין מסתלקין: השתא קבעי למיתב מנתא לאריסא. כלומר כיון דמיסתלק לו בלא זמנו אמאי שקיל פלגא בשבחא עד האידנא הוה שקיל בעל הבית פלגא בפירות וזה היה עושה בה כל עבודתו כמשפט אריסין: השתא קבעי למיתב מנתא לאריסא. עכשיו זה יטול כל המגיע לו ויל"ל ובעל בעל הבית ליטול עבודת הכרם ויצטרך לתתה לאריסא ודרך אריס שיורד לכרם נמוך ליטול שליש בפירות נמצא בעל הבית מפסיד שליש ממתליתו בכל שנה: **ריבעא דשבחא**. לקמן מפרש ואזיל: **סבר רב אשי למימר ריבעא**. דתרי תילתי המגיעין לבעל הבית משתוליא השליש שיעבוד ליתן לאריס שיורד לה דהוה דנקא בכל שבח הכרם כגון אם היה נשאר ריבעא ממה שנשאר לבעל הבית יוציא מהן שליש שעתיד ליתן לאריס נותרו ד' דינרין, מהן יטול השתל דינר והייטו ריבעא במאי דמטא לבעל הבית דהוא דנקא דשבחא כוליה: **דנקא**. שתות: **דאמר רב מניומי באתרא דשקיל שתלא פלגא**. בפירות ועושה עבודה לעולם: **ואריסא תילתא**. אריס היורד לתוך הכרם גמורה ועובדה עולם שליש בפירות: **האי שתלא דבעי לאסתלוקי**. שיימינן ליה כי היכי דלא נפסיד בעל הבית כלומר מעיינין במילתא למיתב ליה כי היכי דלא נמטייה פסידא לבעל הבית, בסילוק של זה: **אי אמרת בשלמא דנקא**. שקיל שתלא שפיר דכי הדר שקיל אריסא קילתא הרי ג' דינרין בין שניהן פש ליה פלגא דבעל הבית כדהוה שקיל עד השתא: **אלא אי אמרת ריבעא ממש**. דינר ואחי והאריס יטול שליש שהן ב' דינרין: **פסידא לבעה"ב**. אי דינר ממחליתו: **ולימא ליה**. שתלא לאת מנתא דידך הב ליה לאריסא שיטרח בו אחלי שלך שהיה מוטל עלי לעשות ואתה אוכל פירות הב ליה לאריסא ועלי לנכות מחלקי כפי המגיע לו והייטו ריבעא ממש דינר ואחי *כיצד* מול אתה שלשה רבעי הכרם לחלקך מהן תתן השליש לאריס נמצאת אוכל כל השנה אחי פירות הכרם בלא יציאה: **מנתא דידי מאי דבעינא עבידנא ביה**. אי אמכור לאחרים הרבינו המגיע לידי ולא שייך גבאי למיתן מנתא לאריסא דהא מזבינא ומסתלקנא, הקונה ירד ויעשה ויאכל, ואם באת לקנותו הרי אין עלי לעשות לך ואתה אכל את פירותיו בחנם, אם תתנהו לאחרים ליסקול מיניה ובית שוה אחי דינר והלילר ישאר לך והייטו הרי תילתי שהרי עכשיו אתה קונה ממני ולעולם ריבעא ממש קאמר רב פפא (ואין בעל הבית מפסיד כלום שעד עתה היה אוכל אחי הפירות ומעתה אוכל ב' שליסים דהייטו ד' דינרים): **כי מטית לשחיטת קדשים**. הכרתי בך שאתה חדוד ויודע להעמיק ולהקשות וכי מטית למסכת זבחים שהיא עמוקה תא אקשי לי ואתן לב לחרץ לפי שאלתך, **ויש אומרים** דחויי מדחיה, ולא היא דעל כרחיך קבולי קיבלה חדא דקושיא מעליא היא ועוד מדקאמר "קסבר רב אשי למימר" מכלל דמסקנא לאו הכי הוא: **קופא סבא פלגא**. נפן שהזקינה בכרם הרי הוא כשאר זמורות אחולקין בהם ונוטל בה שתלא פלגא כשאר פירות דיין דאורייתא בהכי אדעתא דהכי נחית: **שטפה נהר**. ובאו לאלק הנגיס הוה ליה כי שתלא דמיסתלק בלא זמניה ושקיל ריבעא, שטפה נהרא פעמים שעוקרין לגמרי, ופעמים שטוטף את הקרקע ומכחישו ואין ראוי לגמות בו כלום עד זמן מרובה: **הוא גברא דמשכין פרדיסא לחבריה**. משכן לו כרם במשכנתא דסורא ח"ל בגכייתא: **וקש** = הזקין, ובזמנו, שהיה ראוי לך: **פירא הוי**. עליה שבו ויעלם המלוה: **יבש האילן**. במשכנתא קאי: **מה נקצץ בזמנו**. שאין אדם קונן אילן שעושה פירות אלא בזמנו שחדל לו מעשות פרי: **בלא זמנו**. ומודה אביי בלא זמנו שחדל לעשות פרי דכיון דלאו אורחיה לאו פירא הוא ולאו אדעתא דהכי נחית: **נפלו לה**. לאשה משכנתא, מת אביה ונפלו לה בירושה:

ימכרו

[ועי"ש תוס' כ"ב כא. ד"ה בספר מתא]

נוטא

צ אב מיי' פ"ו מהל' שכירות הלכה ו טור ש"ע ס"מ סי' שלו סעיף ג:

צב הו מיי' פ"ז מהל' שכירות הלכה ה [רב אלפס כאן ושוד בפ"ש דף קיג.]:

צג ז מיי' שכ"ב מהל' גזילה ואבידה הלכה כג ותחד מפיקוטו שם פסק כתנא קמא סמב עגין מה פוס"ע פה"ע סי' פה סעיף יד:

מפנה

ד"ה אחרי מאריכים ½ לאריס ½ לבעה"ב ½ (½)

(ה) גם' שתלא דבעי לאיסתלוקי:

גליון הש"ס

גמ' גופא מ"ר מניומי בשיטה מקובצת כי בשם הרמ"ם אע"פ שלא מידם כה דבר קאמר גופא משום דבעי מימר הכ וכה"ג איתא בהגהות קמא דף קי ע"א:

מפנה

קיטות על אר"

[עי' פרש"י תוס' כ"ב כא.]:

*ע"ר ר"ר מאיר אות ח

טיין לה"ר לה מאר מקומל בשאלה מרוית מה' פטמה. שתלא יצא מאיר: ר"ר מאיר אומר: ר"ר מאיר אומר: אריס יקח (½) ½ נשאר לבעה"ב (½) ½ אחרי יקח ½ מ"ל בדבר לבעה"ב יטול ½ דבר אחר בעבור ½ ובעבור ½ לבעה"ב ½ לבעה"ב ½ (½)

[ע' כתובות לה:]

נעיר עגו.

*בדבר יטול ¾ אחרים אריס יטול ¾ בדבר יטול ¼ ואחרים יטול ¼ אחרי ולא כל כסבר ראשי

כתובות עגו:

ר"מ מ"ז ופי' רש"ל וה"מ

*ר"ר ר"ר מאיר אומר: מאיר אומר: מאיר אומר: